

Glibberige boorden

TOM NIEROP

FOTO: MARIA BROUWER

Is het in Nederland mogelijk om witteboordencriminaliteit succesvol te vervolgen? Handel met voorkennis ligt erg moeilijk. Fraude vaak ook. Uit een oogpunt van rechtszekerheid is dat goed. Door vage aanwijzingen achter de tralies kunnen belanden zal weinigen aanstaan. Ergerlijker is het *gedrag* van veel witteboordenverdachten. Met name de hoger geplaatsten - normaalgesproken toch niet gespeend van enige eigendunk - spelen dan plots de onnozele hals. Zo'n Ken Lay van Enron is een typisch voorbeeld. Een onwaarschijnlijk ijdele flapdrol, vloog poserend als *corporate* kampioen van receptie naar receptie, maar beweert nu dat hij geen idee had wat zich ondertussen in zijn bedrijfskaartenhuis afspeelde. Dus was hij als ceo volstrekt incompetent, moet je concluderen. Of een leugenaar. Of allebei. De Nederlandse bouw-fraudeaffaire bood hetzelfde beeld: topmannen die glashard beweerden 'geen idee' te hebben. Eentje wist zelfs niet dat het versturen van facturen voor niet-bestaande werkzaamheden ongevoelen is. Of neem de Andersen-top, die het deed voorkomen alsof de al te welwillende bejegening van cliënt Enron een zaak was van wat toevallige individuele partners in Houston. En KPMG in de VS, dat een stel individuele partners offerde om van het *tax shelter*-schandaal af te zijn. Of, nog eentje dan, de top van het Zwitserse Nestlé die tijdens de cartoononrust 'niets wist' van de glibberige 'wij zijn geen Deens bedrijf!'-advertenties in Arabische kranten. Het is bekend: succes heeft vele vaders, onfrisse praktijken niet. De ene dag blaas je op hoge toon over *the tone at the top* en je immense leiderschapskwaliteiten, de volgende ochtend doe je of je daar nooit van hebt gehoord. Woensdag *Master of the Universe*, donderdag een onnozele stumper. Zo beseftte Cor 'geen voorkennis' Boonstra niet dat zijn Endemol-aandelen-transacties via een Belgisch bankkantoorje verdacht zouden overkomen en dat hij als commissaris zijn handel met Ahold-aandelen moest melden bij de STE (nu AFM). En nu weer beweert ex-topman Cees van der Hoeven, over wie de oude Albert Heijn eens opmerkte dat hij door groeiende arrogantie ging lopen als "een haan met stront aan de poten", dat het geritsel met de consolidatie van dochterondernemingen volstrekt langs hem heen is gegaan. Nog stuitender dan zulke 'ik ben incompetent'-shows is dat sommigen na afloop onbeschaamd met een eventuele vrijspraak aan de haal gaan. Zo kon van de papier-shreddende Andersen-accountants niet onomstotelijk worden bewezen dat ze toen *bewust* bezig waren geweest Justitie bewijsmateriaal uit handen te versnipperen. Ik ben de laatste om aan zo'n rechterlijke uitspraak te tornen, maar laat de slachtoffers en hun fans die dan wel hanteren voor wat hij werkelijk betekent. Toch heb ik sindsdien diverse accountants doodleuk horen beweren dat achteraf 'is gebleken' dat Andersen bij Enron geen blaam trof. Zeggen ze dat straks ook als de verantwoordelijkheid van Saddam Hussein voor misdaden onder zijn regime juridisch niet waterdicht kan worden aangetoond? Dat je blij bent ergens mee weg te komen is begrijpelijk. Het vervolgens luidkeels rondbazuinen van je onschuld is iets heel anders. Ik zou zeggen: wees dan een kerel (m/v), tel je zegeningen, trek een fles open en - hoe onnatuurlijk dat voor dit soort liederen ook is - houd je verder even stil.